

ภูมิปัญญาไทยการผลิตกลองแขกของครูสมพงษ์ ยอดพรหม

Glomg Khaek Production: Thai Wisdom of Kru Somphong Yodphrom

โกเมศ จงเจริญ / Komet Chongcharoen¹

Received: Feb. 28, 2023 Revised: Apr. 11, 2023 Accepted: May 30, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องภูมิปัญญาไทยการผลิตกลองแขกของครูสมพงษ์ ยอดพรหม มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาชีวิตประวัติเชิงบุคคลในการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอดีตชีวิตประวัติ ด้านครอบครัว การศึกษาดนตรีไทยจนกระทั่งนำไปสู่ความเป็นเลิศในสายงานช่างผลิตกลองไทยประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะกลองแขกที่ถือได้ว่าเป็นผลงานที่สร้างชื่อเสียง และสร้างรายได้ให้กับครอบครัวเป็นอย่างมาก

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าครูสมพงษ์ ยอดพรหม มีใจรักดนตรีไทยมาตั้งแต่วัยเยาว์ ติดตามคุณพ่อซึ่งเป็นนักดนตรีไทยไปในงานต่าง ๆ จนสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีได้ดี โดยเฉพาะเครื่องดนตรีประเภทกลอง เมื่อคุณพ่อเห็นถึงความตั้งใจจึงได้พาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูศิริ นักดนตรี เพื่อเรียนรู้อาชีพตีกลองไทยทุกประเภท จากนั้นจึงส่งไปเรียนการซ่อมกลองและการขึ้นหนังกลองไทยกับครูสังเวียน พงษ์ดนตรี กระทั่งสามารถขึ้นหนังกลองเองได้ทุกประเภท ต่อมาจึงกลับมารับจ้างซ่อมกลอง และขึ้นหนังกลองเองที่บ้าน

¹สาขาวิชาดนตรีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹Thai Music Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University

ได้รับคำแนะนำจากผู้รู้บ้าง เรียนรู้ถูกผิดด้วยตนเองบ้าง จนสามารถสร้าง
อัตลักษณ์อันเป็นมาตรฐานให้กับงานของตนเอง เช่น การคัดเลือกหนัง
การม้วนหนังกับขอบกลอง การตักแต่งหนังหน้ากลองแขก เพื่อให้ได้เสียงตาม
ต้องการ กระทั่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าเป็นช่างที่มีความเป็นเลิศในการ
ขึ้นหนังกลองแขกสามารถวัดผลได้จากผลการประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพ
และการบริการในการขึ้นหนังหน้ากลองแขก จากนักดนตรีไทย 30 คน มีผู้เคย
ใช้บริการทั้งสิ้น 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
ประเด็นในการประเมิน คือ ความคงทน คุณภาพเสียง ความเหมาะสมของ
ราคา ระยะเวลาการสั่งซื้อหรือระยะเวลาการผลิต ความสวยงาม การติดต่อเพื่อใช้
บริการ คุณภาพของวัสดุที่นำมาใช้ กระบวนการผลิตและคุณภาพโดยรวม
ผลการประเมินพบว่า ร้อยละ 90 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และร้อยละ 10
อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง ซึ่งถือได้ว่ากลองแขกที่ผลิตโดยครูสมพงศ์
นั้นเป็นกลองแขกที่มีคุณภาพ มาตรฐานดี สร้างอาชีพ สร้างชื่อเสียงและรายได้
มาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาไทยการผลิตกลองแขก กลองแขก สมพงศ์ ยอดพรหม
การผลิตกลองไทย

Abstract

The research article on Glong Khaek Production: Thai Wisdom of Kru Somphong Yodphrom aims to study the biographies contributing to culture strength. The researcher aims to explore Kru Somphong Yodphrom's autobiography including his family life and his Thai music education that led to excellence in the production of various types of Thai drums, especially Glong Khaek. This type of drums is considered to be his big reputation and generates a lot of income for his family.

The results revealed that Kru Sompong Yodprom had a passion for Thai music since he was young. He accompanied his father, who was a Thai musician, to various events until he could play the music fluently, especially on percussion. His father saw his determination in playing Thai music, so he had Kru Somphong Yodphrom learn essential skills from Kru Siri to learn how to play all kinds of Thai drums. After that, Kru Sangwian Pongdeng taught drum repair and drum making techniques to Kru Somphong Yodphrom until he could make all kinds of drums from scratch by himself. Later, he opened drum repair and drum making services at home. With advice from knowledgeable people and his own experience, he could create a standard identity for his own crafts such as leather selection, leather winding on a drum's edge, and decoration of drum skins to create wanted sound. He was recognized as an expert in Klong Khaek making. His recognition was assessed from satisfaction with his Klong Khaek quality and drum making service. Out of 30 Thai musicians surveyed, 24 people have used the service, representing 80%. The evaluation issues include durability, sound quality, appropriateness of price, order and production period, beauty, customer service, material quality, production process, and overall quality. The evaluation results show that 90% were highly satisfied and 10% moderately satisfied. It can be concluded that Klong Khaek produced by Kru Somphong Yodprom are of good quality and standards, and they also built a career, fame, and income for him until now.

Keywords : Thai wisdom in the production of Klong Kheak, Klong Khaek, Somphong Yodphrom, Thai drum production

บทนำ

กลองแขกมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ใช้ประกอบการรำกริชในละครเรื่องอิเหนา พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้ามงกุฎ โดยวงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงนี้คือ วงปี่ชวากลองแขก (สหวัฒน์ ปลื้มปรีชา, 2560, น.137) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนายฐิระพล น้อยนิติย์ ที่กล่าวถึงกลองแขกไว้ว่า ก่อนนี้มีกลองอยู่ 2 คู่ คู่ละ 2 ใบ เรียกตามลักษณะนามอย่างชาวบ้านว่า “กลองคู่” มีที่มาจากละครเรื่องอิเหนา เป็นกลองหุ้มหนัง 2 หน้า หน้าหนึ่งใช้ตีทางด้านขวามีอเรียกว่า หน้ารุ่ม อีกหน้าหนึ่งใช้ตีทางด้านซ้าย เรียกว่า หน้าต่าน มีสายโยงเร่งเสียงเพื่อยืดหน้าทั้งสองด้าน (ฐิระพล น้อยนิติย์, 2559, น.175) กาญจนา อินทรสุณานนท์ ได้กล่าวไว้ว่า กลองแขกได้แบบอย่างมาจากขวามี 2 ใบ ใบหนึ่งเรียกว่าตัวผู้ ใบหนึ่งเรียกว่าตัวเมีย หุ่นกลองทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้มะริดหรือไม้แก่นชนิดอื่น ๆ ซึ่งด้วยหนัง 2 หน้า หน้าใหญ่ (หน้ารุ่ม) เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 20 เซนติเมตร หน้าเล็ก (หน้าต่าน) เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 17 เซนติเมตร ตัวหุ่นกลองยาวประมาณ 57 เซนติเมตร ในอดีตใช้เส้นหวายผ่าซีกเป็นสายร้อยโยงเร่งเสียง แต่ในปัจจุบันนิยมใช้หนังวัวและหนังควายเป็นสายโยงเร่งเสียง เรียกว่า หนังเรียด (กาญจนา อินทรสุณานนท์, ม.ป.ป., น.34) การผลิตเครื่องดนตรีจำพวกกลองชนิดต่าง ๆ ของแต่ละประเทศนั้น มีวิธีการและขั้นตอนในการผลิตที่แตกต่างกันไปตามแต่วัฒนธรรมนั้น ๆ และแม้ว่ากลองแขกจะเป็นเครื่องดนตรีที่มีรูปปลั๊กคล้ายคลึงกับกลองของประเทศอื่น แต่สำหรับการผลิตในส่วนของการขึ้นหนังหน้ากลองแขกนี้ถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาไทยที่คิดประดิษฐ์ขึ้นโดยคนไทย สืบสานและพัฒนาส่งต่อให้กับลูกหลานคนไทย เพื่ออนุรักษ์ศิลปะแขนงนี้ให้เป็นประโยชน์ทางวัฒนธรรมต่อชนรุ่นหลังในการสร้างอัตลักษณ์ของกลองชนิดนี้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพสำหรับผู้มีใจรักในการผลิตกลองแขกในระยะยาวต่อไป

อาชีพในการขึ้นหนังหน้ากลองแขกนี้ มีช่างที่มีความชำนาญในการขึ้นหนังหน้าจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากกระบวนการในการขึ้นหนังหน้ากลองแขก

มีความซับซ้อนและยุ่งยาก บางครั้งก็สามารถผลิตออกมาได้แต่ไม่ได้เสียงที่ต้องการ ดังนั้นช่างแต่ละคนก็จะต้องทำการลองผิดลองถูกด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้กลองแขกมีเสียงที่ดังกังวาน ไพเราะ ตามที่ลูกค้าต้องการ ที่ผ่านมาช่างที่มีชื่อเสียงในการขึ้นหนังหน้ากลองแขกจนเป็นที่ยอมรับของนักดนตรี คือ ครูเสน่ห์ ภัคตร์ผ่อง จากที่ภูมิจี รื่นเริง ได้ทำการศึกษาเรื่องกรรมวิธีการสร้างกลองแขกของครูเสน่ห์ ภัคตร์ผ่อง สรุปลงได้ คือ ขั้นตอนการทำงานของครูเสน่ห์ มีความละเอียดและพิถีพิถันทุกขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการคัดสรรวัสดุที่ดี การเลือกใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ และการเตรียมความพร้อมเป็นลำดับขั้น ได้แก่ การเตรียมหุ่นกลองแขก การเตรียมวัสดุสำหรับทำขอบไม้ไฟ การเตรียมหนังหน้ากลองและหนังเรียด สำหรับกรรมวิธีการทำกลองแขกสามารถสรุปลงได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การทำขอบกลองด้วยไม้ไฟ การม้วนหน้ากลอง การตัดหนังเรียด การขึ้นหน้ากลอง และการสาวกลอง และขั้นตอนที่สำคัญ คือ การทำขอบกลอง และการม้วนหน้ากลอง ซึ่งเอกลักษณ์ของครูเสน่ห์ ภัคตร์ผ่อง คือ รูปทรงสวยงาม ได้สัดส่วน เสียงดังกังวาน และทนทานมีอายุการใช้งานนาน (ภูมิจี รื่นเริง, 2551, น.132) นอกจากนั้นภัสสนันท์ จุนนเกษ ได้ศึกษาเรื่องการผลิตกลองแขกของนายสมนึก จินดาวงษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปลงได้ ดังนี้ นายสมนึก จินดาวงษ์ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการผลิตกลองแขกจนเป็นที่ยอมรับในด้านคุณภาพเสียง และสัดส่วนรูปทรง ใช้อุปกรณ์ทดแทนเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต แต่ยังคงคุณภาพดีดั้งเดิม มีขั้นตอนในการทำ คือ การคัดเลือกหนัง การตัดหนังเรียด การตัดหนังหน้ากลอง การทำหน้ากลองแขก การม้วนหนัง การกรึงหุ่นกลอง การขึ้นหน้ากลองแขก การร้อยหนังเรียดและการสาวหนังเรียด ความรู้ในการผลิตกลองแขกถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักดนตรีไทยที่ทำหน้าที่ตีกลองแขก เนื่องจากจะได้อรรถวิธการดูแลรักษาให้กลองแขกมีอายุการใช้งานที่ยาวนานมากขึ้น อีกทั้งยังจะรู้จักวิธีการซ่อมแซมกลองแขกในกรณีที่เกิดการชำรุด (นภัสสนันท์ จุนนเกษ, 2565, น.84) ปัจจุบันนี้พบว่ามีช่างขึ้นหนังหน้ากลองแขกที่มีชื่อเสียงมากอีก 1 ท่าน คือ ครูสมพงษ์ ยอดพรหม ที่ถือได้ว่ามีผลงานการขึ้นหนังหน้า

กลองแขกที่มีคุณภาพทั้งในด้านความสวยงาม ความคงทนในการใช้งานและคุณภาพของเสียง

ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการผลิตกลองแขกในขั้นตอนของการขึ้นหนังหน้ากลองแขกจากครูสมพงศ์ ยอดพรหม ที่เป็นช่างขึ้นหนังหน้ากลองแขกอีกท่านหนึ่งที่มีชื่อเสียงมากในด้านของการขึ้นหนังหน้ากลองไทยที่มีคุณภาพดีในปัจจุบัน โดยเฉพาะการขึ้นหนังหน้ากลองแขกนั้นถือได้ว่าเป็นที่นิยมในการเลือกใช้ของนักดนตรีไทยอาชีพอย่างแพร่หลาย ทั้งหน่วยงานราชการ เช่น กองดุริยางค์ สถาบันการศึกษาหรือแม้แต่ักดนตรีที่เป็นคนเครื่องหนังต่างก็มีความต้องการที่จะได้กลองแขกที่ขึ้นหนังหน้ากลองจากครูสมพงศ์ไว้ในครอบครอง เนื่องด้วยกลองแขกของครูสมพงศ์มีกรรมวิธีในการขึ้นหนังหน้ากลองอย่างพิถีพิถัน มีคุณภาพเสียงที่ดีตามที่ผู้ใช้ต้องการ แต่ด้วยขีดจำกัดของการผลิตที่ต้องใช้เวลานาน อีกทั้งการผลิตนั้นครูสมพงศ์ต้องทำเพียงคนเดียวจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาขั้นตอนและกรรมวิธีการขึ้นหนังหน้ากลองแขกรวมถึงเทคนิคการทำในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการผลิตกลองแขกที่ดีมีคุณภาพ และเป็นการอนุรักษ์การผลิตกลองแขกแบบดั้งเดิมอันเป็นวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาในประเด็นของชีวประวัติ การดำเนินชีวิต การศึกษาด้านดนตรีไทย การศึกษาด้านการผลิตกลองไทย และการศึกษาหาความรู้ในด้านการผลิตกลองแขกของครูสมพงศ์ ยอดพรหม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาประวัติความเป็นมาในการผลิตกลองแขกของครูสมพงศ์ ยอดพรหม เป็นการวิจัยเพื่อเผยแพร่ชีวประวัติการดำเนินชีวิต การศึกษาด้านดนตรีไทย การศึกษาด้านการผลิตกลองไทย และการศึกษาหาความรู้ในด้านการผลิตกลองแขกของครูสมพงศ์ ยอดพรหม เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็ง

ทางวัฒนธรรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีขั้นตอนรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลหลักจากการลงภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ ครูสมพงศ์ ยอดพรหม ในประเด็นที่สำคัญ คือ ข้อมูลชีวประวัติ ของครูสมพงศ์ ยอดพรหม โดยใช้วิธีจดบันทึก การบันทึกเสียง การถ่ายภาพนิ่ง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่มาและวิวัฒนาการของกลองแขก รวมไปถึงข้อมูลจากแบบสอบถาม สำหรับนักดนตรีไทย และผู้ใช้กลองแขกของครูสมพงศ์ ยอดพรหม ที่จะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของกลองที่ผลิตโดยครูสมพงศ์ ยอดพรหม

2. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถาม ทำการจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ เพื่อให้ได้ องค์ความรู้เชิงบุคคล โดยศึกษาชีวประวัติ การดำเนินชีวิต การศึกษาด้านดนตรีไทย จนกระทั่งนำไปสู่ความเป็นเลิศในการเป็นช่างชั้นกลองแขกที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ท่านหนึ่ง โดยวิเคราะห์ผลตามลำดับต่อไปนี้

3.1 สัมภาษณ์ชีวประวัติครูสมพงศ์ ยอดพรหม ในแต่ละประเด็น อย่างละเอียด คือ ประวัติส่วนตัว ด้านครอบครัว การศึกษา ประสบการณ์ในการบรรเลงดนตรีไทย และด้านการศึกษาในเชิงช่างผลิตกลองไทย

3.2 จัดทำแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดความพึงพอใจ ต่อคุณภาพในการขึ้นหนังหน้ากลองแขกของครูสมพงศ์ ยอดพรหม สำหรับนักดนตรีไทยทั่วไป จำนวน 30 คน

3.3 นำผลการประเมินความพึงพอใจมาสรุป เพื่อให้เห็นถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนในการใช้บริการการผลิตกลองแขกของครูสมพงศ์ ยอดพรหม

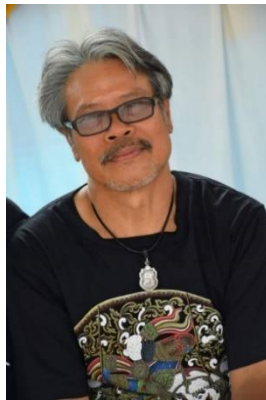
4. การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามานำเสนอ ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมร่วมกับการสร้างสรรค์ผลงานอันก่อให้เกิดการสร้างอาชีพได้จริง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยสามารถสรุปการวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านครอบครัว

ครูสมพงศ์ ยอดพรหม เกิดเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 ที่ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี บิดาชื่อนายสมพร ยอดพรหม มารดาชื่อนางสุเตือน ยอดพรหม ในปี พ.ศ. 2526 ขณะเมื่ออายุครบ 21 ปี ได้เข้ารับการเกณฑ์ทหารประจำการเป็นเวลา 2 ปี เมื่อปลดประจำการในปี พ.ศ. 2528 จึงอุปสมบทที่วัดท่ากระเปือ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นเวลา 1 พรรษา หลังจากนั้นเมื่อลาสิกขาบทแล้วได้สมรสกับนางน้ำอ้อย ริ้วบำรุง มีบุตรด้วยกัน 2 คน ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 149/31 หมู่ 1 ตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 1 ครูสมพงศ์ ยอดพรหม
(ที่มา : สมพงศ์ ยอดพรหม, 2565)

2. ด้านการศึกษา

ครูสมพงศ์ ยอดพรหม จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดบางเป้ง ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

3. ด้านดนตรีไทยและการเป็นช่างชั้นกลาง

ครูสมพงศ์ ยอดพรหม เริ่มศึกษาดนตรีไทยโดยการติดตามบิดา คือ คุณพ่อสมพร ยอดพรหม ไปอยู่กับคุณลุงในย่านคลองเตย ซึ่งประกอบอาชีพการแสดงลิเกซ็อดคณะสุรพล ยอดพรหม ในช่วงแรกยังไม่ได้เรียนอย่างจริงจัง เพียงแต่ไปช่วยตีเครื่องประกอบจังหวะ ต่อมาเมื่อเห็นคนอื่นในวงบรรเลงเครื่องดนตรีกันสนุกสนาน จึงได้เริ่มเรียนและต่อเพลงอย่างจริงจัง โดยเริ่มต่อเพลงกับคุณพ่อในเพลงชุดโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น และเพลงโขน ละครทั่วไ้ไป แต่ด้วยครูสมพงศ์มีอุปนิสัยชอบสนุก จึงชอบการตีกลองมากกว่า และในระหว่างที่อาศัยอยู่กับคณะลิเกของคุณลุงนั้น นอกเหนือจากการบรรเลงดนตรีไทย ครูสมพงศ์ก็ได้เริ่มเรียนรู้การซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่ชำรุด โดยเฉพาะกลองชนิดต่าง ๆ นั้น เมื่อใช้ไปนานเข้า หนังหน้ากลองก็จะเริ่มหย่อนทำให้เสียงไม่ไพเราะ ครูสมพงศ์จึงต้องสาวกลองให้ตึง และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ จึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของงานสายช่างที่นำมาสู่การประกอบอาชีพหลักในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 ครูสมพงศ์ ยอดพรหม กับบทบาทนักดนตรีไทยในปัจจุบัน
(ที่มา : โโกเมศ จงเจริญ, 2565)

จากนั้นในปี พ.ศ. 2519 คุณพ่อได้เดินทางมาเล่นดนตรีประกอบการแสดงลิเกที่จังหวัดสมุทรสาคร ครูสมพงศ์จึงได้ติดตามพ่อมาด้วย ทำให้ได้รู้จักกับนักดนตรีไทยมากหน้าหลายตา ต่อมาคุณพ่อจึงพาครูสมพงศ์ไปฝึกและครอบครู

มอบตัวเป็นศิษย์กับครูศิริ นักดนตรี ซึ่งเป็นครูดนตรีไทยที่คุณพ่อนับถือและมีชื่อเสียงมากในจังหวัดสมุทรสาคร ครูสมพงค์ได้ศึกษาเรียนรู้และออกงานที่บ้านครูศิริ รวมไปถึงการเดินทางไปแสดงกับคณะลิเกต่าง ๆ สังคมประสบการณ์เรื่อยมา โดยเฉพาะการสาวกลองนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากครูสมพงค์นั้นเป็นนักดนตรีที่มีความถนัดในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทกลอง และยังมีความสามารถในการสาวกลองอีกด้วย ดังนั้นวงดนตรีต่าง ๆ ที่ได้ไปร่วมงานด้วยจึงให้ช่วยสาวกลองให้ บางครั้งก็ได้ค่าจ้าง ซึ่งถือว่าเป็นรายได้เสริมที่ดีและไม่ต้องเหนื่อยมากด้วย จากนั้นจึงคิดจะเรียนรู้อย่างจริงจังที่จะทำเป็นอาชีพหลัก แต่ติดที่ว่าครูผู้ใหญ่หลายท่านเคยบอกไว้ว่า ตอนนี้อย่าให้หัดสาวกลองให้ชำนาญเสียก่อน ดูแบบอย่างจากช่างท่านอื่นว่าเขาขึ้นหนังกลองแต่ละชนิดอย่างไร และหากคิดจะขึ้นหนังกลองเองก็ควรจะต้องบวชเสียก่อน เพราะเป็นของมีครู

เมื่อมีผู้คนในวงการดนตรีไทยเริ่มรู้จักครูสมพงค์มากขึ้น จากการสาวกลองให้กับคณะดนตรีต่าง ๆ คุณพ่อจึงเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในทางเชิงช่าง จึงได้ปรึกษากับครูศิริว่าจะส่งครูสมพงค์ไปอยู่กับครูสังเวียน พงษ์ดนตรี ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นเพื่อนของคุณพ่อ ครูสังเวียนนั้นเป็นเจ้าของคณะเป่าพาทย์และยังเป็นช่างรับผลิตกลองไทยทุกชนิด คุณพ่อจึงเห็นว่าถ้าส่งครูสมพงค์ไปอยู่กับครูสังเวียนก็จะได้เรียนรู้ทั้งการบรรเลงดนตรีและการเป็นช่างขึ้นกลองไทยที่ดีที่สุดได้

ภาพที่ 3 ครูสมพงค์ ยอดพรหม ขณะสาวหนังเรียดตะโพนมอญ
(ที่มา : สมพงค์ ยอดพรหม, 2565)

ในขณะที่อยู่กับครูสังเวียนนี้เอง ครูสมพงศ์ได้เรียนรู้วิธีการขึ้นหน้ากลองไทยชนิดต่าง ๆ อย่างละเอียดจนเกิดความชำนาญ อีกทั้งยังไปรวมออกงานบรรเลงดนตรีอยู่เสมอ จึงทำให้ครูสมพงศ์ได้รู้จักเพื่อนนักดนตรีในวัยใกล้เคียงกันมากมาย อาทิ นายพล นายตุ่ม นายติเรก เป็นต้น จากนั้นเมื่ออายุครบที่ต้องเข้ารับการศึกษาทหาร ครูสมพงศ์จึงได้เข้าเป็นทหารกองประจำการเป็นเวลา 2 ปี เมื่อปลดประจำการจึงอุปสมบทอีก 1 พรรษา เพื่อทดแทนคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ ในระหว่างนี้ยังสนใจที่จะเรียนรู้การเขียนอักษรเลขยันต์ เพื่อนำมาใช้ในกรรมวิธีการขึ้นกลองอีกด้วย เมื่อลาสิกขาบทแล้วครูสมพงศ์ได้มาอยู่กับครูสังเวียน เพื่อช่วยครูสังเวียนขึ้นหน้าหน้ากลอง เนื่องจากในช่วงเวลานั้นครูสังเวียนมีลูกศิษย์มาให้ทำกลองมากจนทำไม่ทัน ครูสมพงศ์เป็นคนที่รักสนุกและเป็นคนที่รักพวกพ้องมาก เมื่อคณะดนตรีครูสังเวียนหรือคณะของเพื่อน ๆ ไปบรรเลงที่ไหนก็จะตามไปให้กำลังใจ และช่วยสาวกลองให้ตั้งและตั้งอยู่เสมอ การสั่งสมประสบการณ์และวิชาความรู้ในการขึ้นกลองนั้น ครูสมพงศ์สามารถจดจำขั้นตอนการทำได้อย่างแม่นยำ รู้จักการคัดเลือกหนังให้เหมาะสมกับกลองชนิดต่าง ๆ ได้แก่ ตะโพนไทย กลองทัด ตะโพนมอญ เปิงมางคอก กลองสองหน้า กลองยาว และถึงแม้ว่าครูสมพงศ์จะสามารถขึ้นกลองชนิดต่าง ๆ ได้ดีขึ้นตามลำดับแล้ว แต่สำหรับกลองแขกนั้นยังทำได้ไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากมีกรรมวิธีการขึ้นหน้ากลองที่ยุ่งยาก แต่เมื่อได้แรงบันดาลใจจากเพื่อน คือ นายติเรกที่ได้กล่าวไว้ว่า “อยากตั้งหรือเปล่า ถ้าอยากตั้งต้องขึ้นหน้าหน้ากลองแขก หากขึ้นกลองชนิดอื่นจะได้แต่เงินแต่จะไม่ตั้ง” จากคำพูดนี้ จึงทำให้ครูสมพงศ์หันมาศึกษาการขึ้นหน้าหน้ากลองแขกอย่างจริงจัง จนกระทั่งสามารถขึ้นกลองแขกได้แต่ยังมีข้อบกพร่องอยู่ คือ เมื่อใช้ตีไปสักพักหนังหน้ากลองจะหย่อนลงเร็ว เมื่อนำไปใช้กับการประชันวงก็จะสู้วงอื่นเขาไม่ได้ ซึ่งมีเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้ครูสมพงศ์ได้เคล็ดลับที่ทำให้หน้าหน้ากลองหย่อนช้าลง และรักษาความตึงไว้ได้นาน โดยครูสมพงศ์เล่าให้ฟังว่า

“เมื่องานประชันที่วัดป่า ลพบุรี วงของครูสังเวียนขึ้นประชันโดยใช้กลองแขกที่เราขึ้นเอง กับอีวงเขาใช้กลองของพีนิก ปรากฏว่าแค่สี่ทุ่มกว่า ๆ

เท่านั้น กลองเราหมดเสียงแล้ว แต่ของเขายังดังตืออยู่เลย ค็นนั้นก็เลยได้มีโอกาส
คุยกันกับพี่นี่ ซึ่งพี่นี่ก็ให้คำแนะนำว่าที่กลองของพงศ์หมดเสียงเร็วก็เพราะว่า
หนังหน้ากลองที่นำมามันวนกับขอบกลองมันคลายออกทำให้กลองหย่อนลงเร็ว
หาตะปุดอกยัดมันหนอยสิ มันจะได้ไม่คลาย” (สมพงศ์ ยอดพรหม, 2566)

จากคำแนะนำของนายสมนึกในวันนั้น ทำให้ครูสมพงศ์ได้นำเทคนิค
การยัดหน้ากลองกับขอบกลองแขกมาปรับใช้กับกระบวนการในขั้นตอนอื่น ๆ
จึงทำให้ชื่อเสียงในการขึ้นกลองแขกของครูสมพงศ์เริ่มมีคนรู้จักมากขึ้น หลังจากนั้น
ก็มีคนจำนวนมากนำกลองแขกของเดิมมาให้ครูสมพงศ์ขึ้นหนังให้ใหม่ ด้วยเหตุนี้
ครูสมพงศ์จึงได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการขึ้นหนังหน้ากลองแขกจากช่างขึ้นกลอง
ต่าง ๆ โดยสังเกตจากวัสดุที่ใช้รวมไปถึงอัตลักษณ์การขึ้นกลองของช่างแต่ละคน
แล้วนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้กลองแขกที่ตนเองขึ้นหนังกลองนั้นมีคุณภาพที่ดี
โดยครูสมพงศ์ได้เล่าให้ฟังว่า

“ปกติแล้วคนอื่นเขาจะใช้หนังเรียดที่ทำมาจากหนังวัว โดยใช้ส่วนที่หนา
ตัดไม่ใหญ่มาก เมื่อยัดหน้ากลองเรียดเรียบร้อยแล้วจะสาวกลองเพื่อตั้งเสียงง่าย
แต่มีข้อเสีย คือ หนังวัวมีความยืดหยุ่นสูงทำให้หนังคันทัวไว และมีส่วนทำให้
กลองหย่อนลงเร็ว ของเราเลยมาปรับใช้หนังเรียดที่ทำมาจากหนังควาย ไม่ต้อง
หนามาก แต่ตัดให้กว้างหน่อย เพราะว่าหนังควายจะมีความเหนียวมากกว่า
หนังวัว เมื่อยัดหนังหน้ากลองแล้วจะคันทัวช้า ทำให้ไม่ต้องสาวบ่อยและให้เสียง
ที่คงที่ยาวนาน” (สมพงศ์ ยอดพรหม, 2566)

ต่อมาในราวปี พ.ศ. 2532 ครูสงบ ระหงส์ ซึ่งเป็นครูที่เคารพอีกท่านหนึ่ง
ของครูสมพงศ์ได้ติดต่อให้ครูสมพงศ์ไปช่วยซ่อมแซม และสาวกลองที่ชำรุดของ
วงคุณตาชาติ รอดถนอม หัวหน้าวงปี่พาทย์ที่จังหวัดนครปฐม ครูสมพงศ์จึงไปพบ
และขอบพอกกับคุณน้ำอ้อย รุ่งบำรุง หลานของคุณตาชาติ และได้แต่งงานกัน
โดยมีคุณพ่อสมพร คุณครูศิริ และคุณครูสงบจัดพิธีแต่งงานให้ จากนั้นในปี
พ.ศ. 2535 มีบุตรคนแรก จึงได้ย้ายที่อยู่จากบ้านเดิมในซอยวัดเทียนดัด จังหวัด
นครปฐม มาอยู่ที่ซอยไปรษณีย์ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
ในช่วงระหว่างนี้ครูสมพงษ์เลี้ยงชีพด้วยการรับงานบรรเลงดนตรีไทย และรับขึ้น

เครื่องหนังทุกประเภท ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 มีบุตรคนที่สอง มีงานรับทำกลองมากขึ้น และที่อยู่อาศัยในขณะนั้นก็คับแคบไม่ค่อยสะดวกในการทำงาน ต่อมาไม่นานคุณพ่อสมพงศ์ป่วยด้วยโรคมะเร็งปอดและเสียชีวิตในเวลาต่อมา จากนั้นครูสมพงศ์จึงมีความต้องการที่จะหาที่อยู่ใหม่ ครูศิริ และครูสงบจึงแนะนำให้มาอยู่ที่ซอยศรีบุญเรือง 5 จังหวัดสมุทรสาคร จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2548 ครูศิริ นักดนตรี เสียชีวิตลงด้วยโรคหัวใจจึงทำให้ครูสมพงศ์ขาดรุ่มโพธิ์ร่มไทรอีกคนหนึ่งคน แต่ครูสมพงศ์ก็ยังจดจำคำที่ครูศิริเคยสอนได้อยู่เสมอ คือ “ทำแต่สิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่จะดีได้”

ครูสมพงศ์ใช้วิชาความรู้และประสบการณ์ในการขึ้นกลองไทยชนิดต่าง ๆ เป็นอาชีพหลักในการหารายได้เลี้ยงครอบครัวจนเป็นที่รู้จักกันในวงการดนตรีไทย มีนักดนตรีจากหน่วยงานและวงดนตรีไทยต่าง ๆ มาให้ครูสมพงศ์ขึ้นหนังกลองอย่างต่อเนื่อง แต่จุดที่ทำให้ครูสมพงศ์มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในฝีมือและคุณภาพของการขึ้นกลองไทย โดยเฉพาะกลองแขกนั้นครูสมพงศ์เล่าว่า

“จริง ๆ แล้วคนที่ทำให้เรามีชื่อเสียงหรือชักนำให้เราเข้าสู่วงการอย่างเต็มตัวก็คือ ป่อม ชัยยุทธ โตสง่า หรือภายหลังรู้จักกันในนาม ป่อม บอยไทย เพราะว่าตอนนั้นป่อมมีงานบรรเลง งานประชันหรืองานแสดงดนตรีเยอะมาก แล้วเขามาถูกใจการขึ้นกลองแขกของเราก็เลยมาทาบทามและบอกว่า ต่อไปนี้พี่พงศ์ต้องอยู่กับผม ผมไปที่ไหนพี่พงศ์ก็ไปกับผมด้วย และจากการที่ไปร่วมงานกับป่อมนี้จึงทำให้คนรู้จักเรามาก มีคนมาสั่งทำกลองแขกมากจนทำไม่ทัน และก็ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นไปด้วย” (สมพงศ์ ยอดพรหม, 2566)

จากคำสัมภาษณ์ของครูสมพงศ์ ยอดพรหม ทั้งหมดสามารถสรุปได้ คือ ครูสมพงศ์เป็นนักดนตรีไทยที่มีความสามารถในการซ่อมแซมเครื่องดนตรีไทยประเภทกลองทุกชนิด เมื่อคุณพ่อเห็นแว้วว่าจะไปได้ดีในทางนี้จึงนำไปฝากกับครูสังเวียนที่เป็นนักดนตรีและช่างผลิตกลองไทยประเภทต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้กรรมวิธีการผลิตกลองไทย โดยได้รับคำแนะนำจากครูสังเวียน นายสมนึก และเพื่อน ๆ จากนั้นจึงได้ร่วมงานกับคุณชัยยุทธ โตสง่า หรือป่อม บอยไทย

และได้รับการสนับสนุนมาโดยตลอด จนกระทั่งเป็นช่างที่มีความชำนาญ สร้างผลงานไว้มากมายโดยเฉพาะกลองแขก

4. ขั้นตอนการขึ้นหนังหน้ากลองแขก

สำหรับขั้นตอนการขึ้นหนังหน้ากลองแขกของครูสมพงศ์ ยอดพรหม นั้นเริ่มต้นจากลูกค่านำหุ่นของกลองแขกมาให้แล้วจะต้องทำการวัดขนาด ความกว้างของหน้าหุ่นกลอง เพื่อจะต้องทำขอบกลองที่สวมได้พอดีกับหุ่นกลอง ขอบกลองนั้นจะทำมาจากไม้ไผ่นำมาเหลาให้มีความกว้างประมาณ 3 เซนติเมตร แล้วม้วนให้เป็นวงกลมหนาประมาณ 2 เซนติเมตร หากเป็นหน้าต๋าน (หน้าเล็ก) จะมีขนาดเล็กลงอีกนิดหน่อย จากนั้นใช้สายพลาสติกที่ใช้รัดถังใส่ของมาพันให้รอบแล้วยึดด้วยตะปูขนาดเล็ก

ภาพที่ 4 ขอบกลองแขก

(ที่มา : โกเมศ จงเจริญ, 2566)

เมื่อได้ขอบกลองแล้วจึงเตรียมทำหนังหน้ากลอง โดยจะต้องนำหนังที่เตรียมไว้สำหรับทำหน้ากลองไปแช่น้ำไว้ก่อน 1 คืน จากนั้นนำหนังที่เปียกน้ำ มาม้วนกับขอบกลองแล้วตอกยึดด้วยตะปู และนำไปครอบกับหน้าของหุ่นกลอง แล้วใช้เครื่องตีหน้ากลอง เพื่อให้หนังหน้ากลองมีขนาดที่พอดีกับขอบหุ่นกลอง จากนั้นนำไปตากแดดให้หนังแห้งก็จะได้ระดับความสูงของหน้ากลองกับขอบกลอง ตามที่ต้องการ ในการทำให้ความสูงของหน้ากลองกับขอบกลองแต่ละหน้ามีความสูงไม่เท่ากันนั้นก็เพื่อให้สะดวกในขณะที่บรรเลง และเมื่อทำหน้ากลองเสร็จ

แล้วขั้นตอนถัดไป คือ การใส่หนังเรียด เพื่อยึดหนังหน้าทั้งสองด้านไว้ด้วยกัน แล้วจึงดึงสายหนังเรียดให้ตึง เรียกว่า “สาวกลอง” เพื่อให้ได้เสียงตามต้องการ จากนั้นขั้นตอนสุดท้าย คือ การรัด-อก โดยใช้สายหนังเรียดผูกมัดกับหนังเรียดที่โยงหน้าทั้งสองไว้ เป็นการทำให้ยึดสายหนังเรียดไว้อีกรอบ เพื่อการคลายตัวของหนัง การรัด-อกนั้น จะรัดในบริเวณส่วนที่ป่องที่สุดของหุ่นกลองเป็นอันเสร็จ กระบวนการขึ้นหนังหน้ากลองแขก

ภาพที่ 5 การม้วนขอบหนังหน้ากลองแขก
(ที่มา : โโกเมศ จงเจริญ, 2566)

ภาพที่ 6 การใส่หนังเรียดและการรัดอก
(ที่มา : โโกเมศ จงเจริญ, 2566)

ครูสมพงษ์ได้สร้างเอกลักษณ์ในการขึ้นหนังกลองแขกไว้อีกอย่างหนึ่ง คือ การใช้หนังดำ (มีสีออกดำ) มาทำเป็นหนังเรียดและหนังหน้ากลอง เนื่องจากในสมัยก่อนจะนิยมใช้หนังที่มีสีออกขาวที่ดูแล้วสะอาดตา แต่มีคนมาจ้างครูสมพงษ์ให้ทำกลองแต่อยากได้หนังสีดำ เพื่อให้ดูแปลกจากของเดิม ครูสมพงษ์ก็ยินดีทำให้และผลออกมา คือ มีความสวยงามสะอาดตา และไม่ทำให้คุณภาพของเสียงเปลี่ยนไป จากนั้นจึงนิยมใช้หนังดำเรื่อยมา แต่ก็สุดแท้แต่ความต้องการของลูกค้าเป็นหลักว่าอยากได้หนังแบบใด เพราะกระบวนการในการขึ้นหนังหน้าครูสมพงษ์จะทำด้วยความตั้งใจและละเอียดในทุกขั้นตอน จึงทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ติดต่อมาขอขึ้นหนังกลองแขกกับครูสมพงษ์จำนวนมาก ถึงขั้นที่ครูสมพงษ์ต้องแจ้งกับผู้ที่เกี่ยวข้องว่าต้องรอนานหน่อย เนื่องจากมีคิวการจองนานข้ามปีเลยทีเดียว ซึ่งผู้ที่มาติดต่อขอขึ้นกลองกับครูสมพงษ์นั้นมีมากมาย เช่น กรมศิลปากร กองดุริยางค์ทหารบก กองดุริยางค์ทหารเรือ กองดุริยางค์ทหารอากาศ กองดุริยางค์ตำรวจ กรมประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนสตรีวิจิตรช่วง โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา รวมไปถึงสำนักดนตรีไทย เช่น บ้านใหม่ทางกระเบน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บ้านพาทย์โกศล บ้านบางลำพู บ้านบัวหลวง บ้านอรรถกฤษณ์ บ้านไทยบรรเลง จังหวัดสมุทรสงคราม บ้านโจหลุยส์ เป็นต้น

อีกสิ่งหนึ่งที่ครูสมพงษ์มีความภูมิใจมาก คือ การได้ขึ้นกลองแขกให้กับกรมศิลปากร เพื่อใช้บรรเลงเพลงชุดบัวลอย ในงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ในปี พ.ศ. 2551

ปัจจุบันนี้แม้ว่าอายุของครูสมพงษ์จะย่างเข้าสู่วัย 61 ปีแล้ว แต่ครูสมพงษ์ยังคงรับงานขึ้นกลองมิได้ขาด เพราะยังมีนักดนตรีอีกจำนวนมากที่ชื่นชอบผลงานการขึ้นกลองของครูสมพงษ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตลอดเวลา

กว่า 40 ปีที่ครูสมพงศ์ได้ศึกษาวิชาความรู้ กลเม็ดเคล็ดลับจากครูท่านอื่น ในขั้นตอนการผลิตกลองแขก และถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานเชิงประจักษ์ ที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อสำรวจความพึงพอใจในคุณภาพการผลิตกลองแขกและการใช้บริการ จากนักดนตรีไทยในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงสำนักดนตรีไทยต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ ในรูปแบบ Google form แล้วส่งให้กับนักดนตรีไทยทั้งสิ้น 30 คน ในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 - 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 สรุปได้ว่าจำนวนผู้ที่เคยใช้บริการขึ้นหนังกลองแขกจากครูสมพงศ์ ยอดพรหม มีทั้งสิ้น 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยได้กำหนดหัวข้อที่ชี้ให้เห็นถึงความพึงพอใจของนักดนตรีไทยที่มีต่อคุณภาพและมาตรฐานของกลองแขกที่ขึ้นหนังโดยครูสมพงศ์ ยอดพรหม สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพและการบริการในการขึ้นหนังหน้ากลองแขก

หัวข้อการประเมิน	มากที่สุด	ร้อยละ	มาก	ร้อยละ	ปานกลาง	ร้อยละ	น้อย	ร้อยละ	น้อยที่สุด	ร้อยละ	รวม	ค่าเฉลี่ย
	(5)		(4)		(3)		(2)		(1)			
1. ความคงทนในการใช้งาน	4	20	19	76	5	15	1	2	1	1	30	3.80
2. คุณภาพเสียงของกลองแขกตัวผู้	7	35	18	72	3	9	-	-	2	2	30	3.93
3. คุณภาพเสียงของกลองแขกตัวเมีย	5	25	19	76	4	12	-	-	2	2	30	3.83
4. ความเหมาะสมของราคาในการขึ้นหนังกลองแขก	4	20	13	52	11	33	-	-	2	2	30	3.56
5. ระยะเวลาการสั่งซื้อ/ระยะการผลิตกลองแขก	1	5	18	72	6	18	3	6	2	2	30	3.43
6. ความสวยงาม	6	6	19	76	3	9	-	-	2	2	30	3.90
7. การติดต่อสื่อสารเพื่อใช้บริการการขึ้นหนังกลองแขก	6	30	19	76	3	9	-	-	2	2	30	3.90
8. คุณภาพของวัสดุที่นำมาใช้	4	20	21	84	4	12	-	-	1	1	30	3.90
9. การใส่ใจรายละเอียดในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน	5	25	20	80	3	9	-	-	2	2	30	3.86
10. คุณภาพโดยรวมของกลองแขกที่ผลิตโดยครูสมพงษ์ ยอดพรหม	7	35	19	76	3	9	-	-	1	1	30	4.03
เฉลี่ยรวม												3.814

(ที่มา : โกเมศ จงเจริญ, 2566)

การคำนวณหาค่าเฉลี่ยนี้ใช้ค่าผลการประเมินในแต่ละระดับคะแนนรวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จึงจะได้ค่าเฉลี่ยของหัวข้อนั้น เช่น $(5 \times 4) + (4 \times 19) + (3 \times 5) + (2 \times 1) + (1 \times 1) = 114$ นำมาหารด้วย 30 (จำนวนผู้ตอบ) คือ $(114/30)$ ค่าเฉลี่ย คือ 3.80 จากนั้นหาค่าเฉลี่ยของแต่ละหัวข้อเมื่อได้ค่าเฉลี่ยแต่ละหัวข้อครบแล้ว นำค่าเฉลี่ยทั้งหมดบวกกัน ได้ผลลัพธ์เท่าใด นำมาหารด้วยจำนวนหัวข้อทั้งหมด จึงจะได้ผลรวมของค่าเฉลี่ย และเมื่อได้ผลเฉลี่ยรวมแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ผล หากผลการประเมินในหัวข้อใดมีค่ามากกว่าผลเฉลี่ยรวม หมายความว่าในหัวข้อนั้นมีคุณภาพในระดับที่ดี จากหัวข้อการประเมินทั้งสิ้น 10 หัวข้อนั้น ผลเฉลี่ยรวมที่ได้จากการประเมินคือ 3.814 สามารถแสดงรายละเอียดระดับการประเมินได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับการประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพและการบริการในการขึ้นหนังหน้ากล่องแขก

รายการประเมิน	N	ค่าเฉลี่ย	ระดับการประเมิน
1. ความคงทนในการใช้งาน	30	3.80	มาก
2. คุณภาพเสียงของกล่องแขกตัวผู้	30	3.93	มาก
3. คุณภาพเสียงของกล่องแขกตัวเมีย	30	3.83	มาก
4. ความเหมาะสมของราคาในการขึ้นหนังกล่องแขก	30	3.56	มาก
5. ระยะเวลาการสั่งซื้อ/ระยะเวลาการผลิตกล่องแขก	30	3.43	ปานกลาง
6. ความสวยงาม	30	3.90	มาก
7. การติดต่อสื่อสารเพื่อใช้บริการการขึ้นหนังกล่องแขก	30	3.90	มาก
8. คุณภาพของวัสดุที่นำมาใช้	30	3.90	มาก
9. การใส่ใจรายละเอียดในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน	30	3.86	มาก
10. คุณภาพโดยรวมของกล่องแขกที่ผลิตโดยครูสมพงศ์ ยอดพรหม	30	4.03	มาก

หมายเหตุ : เกณฑ์การประเมิน ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 คือ ความพึงพอใจน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 คือ ความพึงพอใจน้อย ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 คือ ความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 คือ ความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 คือ ความพึงพอใจมากที่สุด

(ที่มา : โกเมศ จงเจริญ, 2566)

จากผลระดับของการประเมินสามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. ความคงทนในการใช้งาน ได้ค่าเฉลี่ย 3.80 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของกลองแขกที่ดี สามารถใช้งานได้เป็นเวลานาน

2. คุณภาพเสียงของกลองแขกตัวผู้ ได้ค่าเฉลี่ย 3.93 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของเสียงกลองแขกตัวผู้ที่ดี ให้คุณภาพเสียงตามที่คุณใช้งานต้องการ

3. คุณภาพเสียงของกลองแขกตัวเมีย ได้ค่าเฉลี่ย 3.83 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของเสียงกลองแขกตัวเมียที่ดี ให้คุณภาพเสียงตามที่คุณใช้งานต้องการ

4. ความเหมาะสมของราคาในการขึ้นหนังกลองแขก ได้ค่าเฉลี่ย 3.56 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าราคาค่าจ้างในการขึ้นหนังกลองแขกมีความเหมาะสมกับคุณภาพของกลองแขก

5. ระยะเวลาการสั่งซื้อ/ระยะเวลาการผลิตกลองแขก ได้ค่าเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง เนื่องมาจากครูสมพงศ์จะต้องทำการขึ้นหนังหน้ากลองแขกเพียงคนเดียว หรือในบางครั้งจะให้ภรรยาช่วยจับบังในบางขั้นตอน อีกทั้งมีผู้สั่งทำจำนวนมาก จึงทำให้การผลิตมีความล่าช้า

6. ความสวยงาม ได้ค่าเฉลี่ย 3.90 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นถึงความประณีต และการเอาใจใส่ในทุกขั้นตอนการผลิตและการเลือกใช้วัสดุที่มีคุณภาพดี

7. การติดต่อสื่อสารเพื่อใช้บริการการขึ้นหนังกลองแขก ได้ค่าเฉลี่ย 3.90 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เนื่องจากปัจจุบันการติดต่อสื่อสารมีความสะดวกและมีให้เลือกได้หลากหลายช่องทาง

8. คุณภาพของวัสดุที่นำมาใช้ ได้ค่าเฉลี่ยรวม 3.90 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นว่าวัสดุในการนำมาใช้ขึ้นหนังหน้ากลองแขกนั้น ครูสมพงศ์ได้คัดเลือกวัสดุที่ดีที่สุดสำหรับลูกค้า

9. การใส่ใจรายละเอียดในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ได้ค่าเฉลี่ย 3.86 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ในด้านนี้ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก

เนื่องจากการขึ้นหนังหน้ากลองแขกนั้นต้องมีขั้นตอนในการทำหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกหนังสำหรับทำหน้ากลอง และสำหรับใช้ทำหนังเรียด การทำขอบกลอง การม้วนหนังหน้ากลอง การกดหนังหน้ากลอง การใส่หนังเรียด และการรัดดอก ซึ่งแต่ละขั้นตอนก็จะมีวิธีทำที่ละเอียดแตกต่างกันไปที่มีผลทำให้กลองแขกมีคุณภาพดี

10. คุณภาพโดยรวมของกลองแขกที่ผลิตโดยครูสมพงศ์ ยอดพรหม ได้ค่าเฉลี่ย 4.03 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นว่ากลองแขกที่ขึ้นหนังหน้าโดยครูสมพงศ์นั้น มีคุณภาพที่ดี เป็นที่ต้องการของลูกค้ามากมาย และมีชื่อเสียงมานานหลายปี

ประสบการณ์จากการเรียนรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูทั้งด้านการดนตรีไทยและการช่าง คำแนะนำจากผู้รู้รวมไปถึงการตลาดค้นคว้าด้วยตนเอง ส่งผลให้ผลงานการขึ้นหนังกลองไทยโดยเฉพาะกลองแขกของครูสมพงศ์ ยอดพรหม นั้น เป็นที่รู้จักในวงการดนตรีไทยอย่างกว้างขวาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนัก รู้รักษ์และหวงแหนในวัฒนธรรมไทย ผลักดันในการใช้ภูมิปัญญาไทย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งศาสตร์และศิลป์แห่งแผ่นดินไทย

ภาพที่ 7 ครูสมพงศ์ ยอดพรหม กับผลงานการขึ้นหนังกลองแขก
(ที่มา : สมพงศ์ ยอดพรหม, 2566)

สรุปและอภิปรายผล

ครูสมพงศ์ ยอดพรหม เป็นนักดนตรีไทยท่านหนึ่งที่น่าชื่นชมจากการมีความสามารถทางด้านดนตรีไทย โดยเฉพาะเครื่องดนตรีจำพวกกลองแล้วยังเป็นผู้ที่มีใจรักในการเป็นช่างซ่อมกลองไทย รวมไปถึงการผลิตกลองไทยด้วยการเดินทางในสายการเป็นช่างนี้อาจเนื่องมาจากมีความจำเป็นต้องซ่อมเครื่องดนตรีที่ตนเองต้องบรรเลงให้มีสภาพที่ดีพร้อมใช้งาน จนนำไปสู่การจ้างวานมีรายได้บ้าง ไม่ได้บ้าง แต่ก็เป็นที่กำลังใจส่วนหนึ่งที่ทำให้เริ่มรู้ว่าชอบการทำงานด้านนี้ จากนั้นเมื่อมีโอกาสได้เรียนรู้ก็ศึกษาอย่างจริงจังจนสามารถฝึกตนเองไปสู่การเป็นช่างในสายการผลิตกลองไทยได้อย่างภาคภูมิใจ

การผลิตกลองไทยในกระบวนการขึ้นหนังหน้ากลองนี้ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้ว่ากลองที่ทำนั้นจะเสียงดังกังวาน หรือให้คุณภาพเสียงที่ดีได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งช่างที่ทำในขั้นตอนนี้ต่างก็ต้องหาเทคนิคเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับตนเอง โดยกลองที่ถือว่าทำได้ยากที่สุดคือกลองแขก ในสมัยก่อนการขึ้นหนังกลองแขกยังคงไม่พิถีพิถันเหมือนในปัจจุบัน เนื่องจากในสมัยก่อนกลองแขกยังถือว่าเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของวงดนตรีไทยที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับเพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันนี้กลองแขกถือได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญที่จะแสดงให้เห็นถึงอรรถรสในการฟัง เป็นการสร้างสีสันของบทเพลงให้เกิดความสนุกครึกครื้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบรรเลงวงปี่พาทย์ ในรูปแบบการประชันวง จะยึดถือกันว่าถ้ากลองแขกไม่ดังก็สู้เขาไม่ได้ ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้แนวคิดการใช้กลองแขกกับการบรรเลงรวมวงนั้นเปลี่ยนไป ซึ่งมีผลให้ช่างขึ้นกลองแขกในปัจจุบันต่างต้องพัฒนาการขึ้นหนังให้มีเสียงที่มีคุณภาพดีที่สุด

ครูสมพงศ์ ยอดพรหม ถือได้ว่าเป็นช่างที่สามารถพัฒนาการขึ้นหนังกลองแขกตามกระแสที่สังคมต้องการ โดยการพัฒนาทั้งการใช้วัสดุดิบ เช่น แต่เดิมนิยมใช้หนังวัวมาทำเป็นหนังหน้ากลองและหนังเรียด ก็เปลี่ยนแปลงเป็นการใช้หนังควายบางส่วนมาใช้ทำเป็นหนังหน้ากลองและหนังเรียด เพื่อเพิ่มความทนทานสามารถใช้งานได้นาน หรือการใช้หนังสีดำเพื่อสร้างสีสันและ

เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมไปถึงขั้นตอนการขึ้นหนังนั้นจะใช้ความประณีตในการตกแต่งเพื่อให้ได้คุณภาพเสียงที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งขั้นตอนในการขึ้นหนังหน้ากลองนั้น มีความสอดคล้องกับบารัตสันท์ จุนนเกษ ที่ได้ศึกษาเรื่องการผลิตกลองแขกของนายสมนึก จินดาวงษ์ ด้วยเหตุนี้กลองแขกของครูสมพงศ์ ยอดพรหม จึงถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาไทยที่สร้างสรรค์โดยคนไทยให้มีความเป็นเลิศและดำรงอยู่กับสังคมไทยสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา อินทรสุนานนท์.(ม.ป.ป). *สารานุกรม ดนตรีและเพลงไทย*.
ธนัชการพิมพ์.
- โกเมศ จงเจริญ. (2565). *ครูสมพงษ์ ยอดพรหม กับบทบาทนักดนตรีไทยในปัจจุบัน* [ภาพถ่าย] สาขาวิชาดนตรีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- _____. (2566). *ขอบกลองแขก* [รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- _____. (2566). *การม้วนขอบหนังหน้ากลองแขก* [รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- _____. (2566). *การใส่หนังเรียดและการรัดดอก* [รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- _____. (2566). *การประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพและการบริการในการขึ้นหนังหน้ากลองแขก* [ตาราง]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- _____. (2566). *ระดับการประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพและการบริการในการขึ้นหนังหน้ากลองแขก* [ตาราง]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ฐิระพล น้อยนิตย์. (2559). *การเข้าหน้าทับ*. บั้วเงิน.
- นภัสนันท์ จุนนเกษ. (2565). การผลิตกลองแขกของนายสมนึก จินดาวงษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *ว.วิชาการอยุธยาศึกษา*. 14(1), 69-86.
- ภูมิใจ รื่นเรือง. (2551). *กรรมวิธีการสร้างกลองแขกของครูเสน่ห์ ภัคทรัพย์อง*. [วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- สมพงษ์ ยอดพรหม. (149/31 หมู่ 1 ตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้เชี่ยวชาญการขึ้นหนังหน้ากลองแขก). สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2566.
- _____. (2565). *ครูสมพงษ์ ยอดพรหม* [รูปภาพ]. ผู้แต่ง.

- _____. (2565). *ครูสมพงศ์ ยอดพรหม ขณะสาวหนังเรียดตะโพนมอญ*
[รูปภาพ]. ผู้แต่ง.
- _____. (2566). *ครูสมพงศ์ ยอดพรหม กับผลงานการขึ้นหนังกลองแขก*
[รูปภาพ]. ผู้แต่ง.
- สหวัดน์ ปลื้มปรีชา. (2560). *เครื่องหนัง หน้าทับที่ใช้กับเพลงไทย*. มีน เซอร์วิซ
ซีพพลาย.